

NAPOVEDNIK ZAPOSLOVANJA 2017/II

KAJ DELODAJALCI NAPOVEDUJEJO ZA SLOVENSKI TRG DELA ZA PRVO POLOVICO LETA 2018?

Zavod RS za zaposlovanje med delodajalci z 10 ali več zaposlenimi dvakrat na leto izvaja raziskavo Napovednik zaposlovanja, katere namen je pridobivanje ocene o gibanju povpraševanja po izdelkih ali storitvah delodajalcev, vpogled v kratkoročne načrte zaposlovanja ter morebitne trenutne in predvidene prihodnje težave pri kadrovanju.

V nadaljevanju so najprej na kratko predstavljeni ključni poudarki rezultatov letošnje jesenske ankete Napovednik zaposlovanja, čemur sledi opis metodologije raziskovanja in podrobnejši prikaz rezultatov.

Ključni poudarki iz rezultatov Napovednika zaposlovanja 2017/II

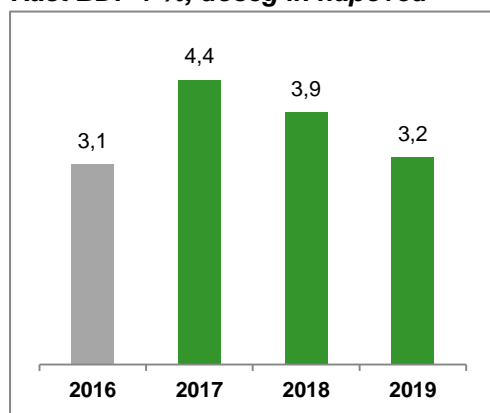
- Napovedi glede gibanja povpraševanja po izdelkih/storitvah za naslednjega pol leta so še bolj spodbudne kot na začetku leta 2017.
- Delodajalci napovedujejo 2,6-odstotno rast števila zaposlenih, predvidevajo 30,9 tisoč zaposlitev.
- Najbolj spodbudne napovedi glede rasti zaposlovanja so v gradbeništvu in drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih (ki vključujejo tudi zaposlovalne dejavnosti).
- V prihodnjega pol leta bodo najpogosteje iskani delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, varilci, skladiščniki in uradniki za nabavo in prodajo ter prodajalci.
- S pomanjkanjem ustreznih kandidatov za zaposlitev se sooča že 43,3 % delodajalcev. V skupini velikih delodajalcev se s tovrstnimi težavami srečuje že 61 % delodajalcev.
- Med poklici, pri katerih imajo delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih delavcev, so delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, varilci, vozniki težkih tovornjakov in vlačilcev, skladiščniki in uradniki za nabavo in prodajo ter prodajalci.
- Delodajalci navajajo, da kandidatom za zaposlitev najpogosteje primanjkujejo delovne izkušnje, poklicno specifična znanja in ustrezna izobrazba.
- Delodajalci, ki so imeli težave pri zaposlovanju, so se v več kot tretjini primerov soočili s situacijo, ko se na razpisano delovno mesto ni prijavil noben kandidat.
- Zaradi pomanjkanja ustreznih kadrov so se delodajalci soočali predvsem z daljšimi postopki iskanja ustreznih kandidatov, situacijo, ko niso zaposlili delavcev, in z odločitvami za iskanje delavcev v tujini.
- Pomanjkanje ustreznih kandidatov se je v poslovanju delodajalcev najpogosteje kazalo s povečanim obsegom dela že zaposlenih delavcev, prenosom dela na zunanje izvajalce in (pre)usposabljanjem že zaposlenih.

Nekaj podatkov o izvedbi statističnega raziskovanja Napovednik zaposlovanja

V oktobru in novembru letos je Zavod RS za zaposlovanje izvedel terensko fazo zbiranja podatkov na reprezentativnem vzorcu delodajalcev, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev. V anketiranje je bilo zajetih 5.378 podjetij in organizacij, **vprašalnik pa je izpolnilo 2.908 vabljenih delodajalcev**, pri katerih je bilo zaposlenih 347 tisoč oseb. Vprašalnik je izpolnilo tudi 50 delodajalcev, ki niso bili v vzorcu in so zaposlovali 10 ali več delavcev. Pridobljeni podatki teh 2.958 respondentov so metodološko uteženi, tako da ustrezno predstavljajo populacijo, to je delodajalce, ki zaposlujejo 10 ali več delavcev.

Kakšne so makroekonomske napovedi za letos ter leti 2018 in 2019?

Rast BDP v %, doseg in napoved

Vir: UMAR, Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2017.

MAKROEKONOMSKO OKOLJE. Slovenija od leta 2014 naprej beleži gospodarsko rast. Po podatkih UMAR-ja se je BDP v letu 2016 povečal za 3,1 %, medtem ko zadnja, **jesenska napoved UMAR-ja za letos predvideva 4,4-odstotno rast BDP-ja. Gospodarska rast se bo v prihodnjih dveh letih nadaljevala in se bo predvidoma gibala med 3 in 4 %.** Ključni razlogi letošnje rasti so *nadaljnja rast izvoza, zasebne potrošnje ter pričakovano povečanje investicij.* V prihodnjih letih bodo na gospodarsko rast postopoma vedno bolj vplivali demografski dejavniki, ki se bodo kazali predvsem v nižji rasti zaposlenosti ter posledično razpoložljivega dohodka in zasebne potrošnje.

Napovedi gospodarskih gibanj za prihodnja leta so ugodne.

TRG DELA. Gospodarska rast pozitivno vpliva na trg dela. Delovno aktivno prebivalstvo narašča od leta 2014, pozitivni pa so tudi obeti za prihodnja leta.

Konec septembra letos je bilo delovno aktivnih približno 853.200 prebivalcev Slovenije, kar je 5,3 tisoč oz. 3,5 % več kot septembra 2016. Število delovno aktivnih v septembru 2017 se je glede na avgust 2017 povečalo v šestnajstih, zmanjšalo pa v štirih dejavnostih. Najbolj se je število delovno aktivnih oseb povečalo v dejavnosti izobraževanje, in sicer za 3,4 %. Sledile so predelovalne dejavnosti, v katerih se je število delovno aktivnih povečalo za približno 0,5 %.

Stopnja delovne aktivnosti, izražena v odstotkih, naj bi po napovedih UMAR-ja porasla tudi letos in v prihodnjih dveh letih; letos naj bi znašala 72,5 %, leta 2018 73,9 %, leta 2019 pa 74,9 %. Naraščanje stopnje delovne aktivnosti se kaže tudi v nižji brezposelnosti.

Leta 2016 je bilo v povprečju 103,2 tisoč registriranih brezposelnih, stopnja registrirane brezposelnosti je znašala 11,2 %. UMAR za letos napoveduje **89,1 tisoč registriranih brezposelnih ter 9,5-odstotno stopnjo registrirane brezposelnosti**, do leta 2019 pa naj bi se registrirana brezposelnost znižala na 79,5 tisoč oseb, stopnja pa na 8,4 %.

Kakšne so napovedi delodajalcev za prvo polovico leta 2018?

Tržna pričakovanja

Dobra tretjina delodajalcev je optimistična v napovedih glede povpraševanja po njihovih izdelkih ali storitvah v naslednjih šestih mesecih. Delež podjetij, ki menijo, da se bo gospodarska aktivnost krepila, je 35,2 %, 54,3 % v anketo vključenih delodajalcev ne pričakuje sprememb v obsegu poslovanja, 6,2 % podjetij pričakuje poslabšanje, medtem ko 4,3 % respondentov ni napovedalo gibanja povpraševanja po njihovih izdelkih oz. storitvah.

Po dejavnostih so najbolj optimistični delodajalci iz predelovalnih dejavnosti, v kateri 46,1 % anketiranih delodajalcev napoveduje porast povpraševanja po storitvah, sledijo jim delodajalci iz informacijske in komunikacijske dejavnosti (42,6 %) ter iz gostinstva (40,0 %). Nadpovprečno so optimistični tudi delodajalci iz strokovnih, znanstvenih, tehničnih dejavnosti (38,1 %), drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti (36,5 %), trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil (36,3 %) ter prometa in skladiščenja (35,4 %).

Glede na velikost podjetij/organizacij so najbolj optimistični glede rasti povpraševanja po izdelkih oz. storitvah veliki delodajalci (250 zaposlenih ali več), kjer je takšnih 37,1 %, najmanj pa srednje veliki delodajalci (50 do 249 zaposlenih), pri katerih delež tistih, ki v naslednjega pol leta napovedujejo rast povpraševanja po njihovih izdelkih ali storitvah, dosega 30,3 %.

Zaposlenost

Za prihodnjega pol leta delodajalci napovedujejo 2,6-odstotno rast zaposlenosti. V času anketiranja so delodajalci zaposlovali 638,9 tisoč delavcev, za 6 mesecev kasneje pa predvidevajo, da bo njihovo število zraslo na 655,4 tisoč. **Anketirani delodajalci načrtujejo, da bodo v roku 6 mesecev potrebovali 30,9 tisoč delavcev,** deloma zaradi nadomeščanja, deloma pa tudi zaradi povečevanja števila zaposlenih. V naslednjega pol leta naj bi se tako odprlo približno 16,5 tisoč novih delovnih mest. **Največjo rast števila zaposlenih predvidevajo delodajalci iz gradbeništva ter drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti, kamor se uvrščajo tudi zaposlovalne dejavnosti. V gradbeništvu je napovedana 7,5-odstotna rast zaposlenosti, v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih pa 6,2-odstotna rast zaposlenosti.** Napoved kaže na nadaljevanje pozitivnega trenda v gradbeništvu, na drugi strani pa kaže tudi, da se bodo delodajalci, ki delujejo v delovno intenzivnih panogah, še nadalje odločali za najemanje delovne sile. Optimistične napovedi glede zaposlovanja imajo tudi delodajalci iz strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti, informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, prometa in skladiščenja, gostinstva ter predelovalnih dejavnosti. Zaposlenost se bo zmanjšala le v drugih dejavnostih, dejavnosti rudarstva in oskrbe z električno energijo, plinom in paro.

Napovedana rast oz. zmanjšanje števila zaposlenih po dejavnostih SKD, v %

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2017/II

Načrtovane zaposlitve

Za prihodnjih 6 mesecev so delodajalci napovedali, da bodo iskali 30,9 tisoč delavcev. Delodajalci večinoma iščejo delavce zaradi nadomeščanj (upokojitve, porodniški dopusti in dopusti za nego in varstvo otrok, odhodi delavcev), delno pa tudi zaradi širitve dejavnosti.

Delodajalci bodo najpogosteje iskali delavce¹ za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, voznike težkih tovornjakov in vlačilcev, varilce, skladiščnike in uradnike za nabavo in prodajo, prodajalce, orodjarje, tehnike za strojništvo, zidarje, druge delavce za preprosta dela ter čistilce, strežnike in gospodinjske pomočnike v uradih, hotelih in drugih ustanovah. Med poklici, v katerih je predvidenih največ zaposlitev, je tudi tokrat nekaj poklicev, ki so na slovenskem trgu dela že dlje časa deficitarni. Na seznamu dvajset najbolj iskanih poklicev so štiri poklici iz glavne skupine poklicev za preprosta dela (delavci za preprosta dela v predelovalnih dejavnostih, drugi delavci za preprosta dela, čistilci, strežniki in gospodinjski pomočniki v uradih, hotelih in drugih ustanovah ter delavci za preprosta dela v nizkih gradnjah).

¹ Moška slovnična oblika se v poročilu uporablja kot nevtralna in vključuje moški in ženski spol.

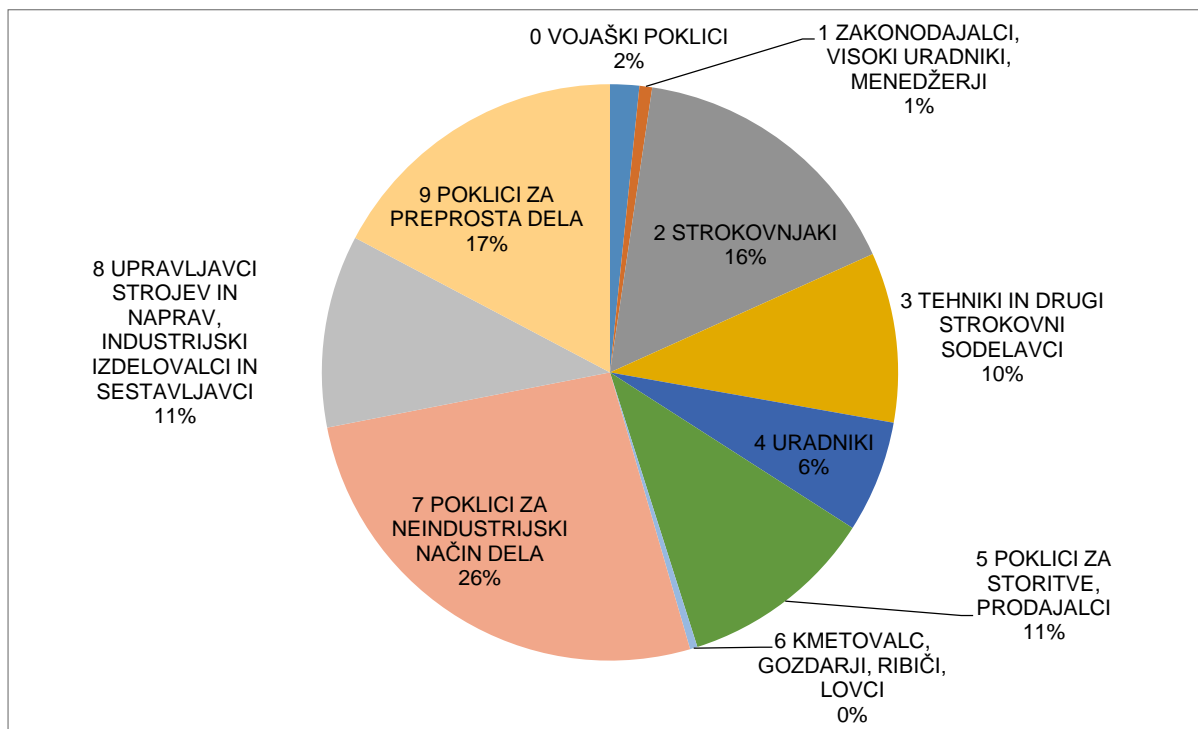
Poklici, za katere bodo delodajalci najpogosteje iskali delavce, prvih 20 po pogostosti

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2017/II

Če pogledamo razporeditev napovedanih zaposlitev **glede na glavno skupino poklicev, bodo med najbolj iskanimi poklici za neindustrijski način dela, poklici za preprosta dela ter strokovnjaki.** Med poklici za neindustrijski način dela bodo najpogosteje iskani tisti iz poklicne podskupine kovinarji, strojni mehaniki in podskupine gradbinci; med poklici za preprosta dela iz poklicne podskupine delavci za preprosta dela v rudarstvu, gradbeništvu, predelovalnih dejavnostih in transportu, med strokovnjaki pa strokovnjaki za pravo, družboslovje, kulturo ipd., zdravstveni strokovnjaki ter strokovnjaki za informacijsko-komunikacijsko tehnologijo.

Razporeditev napovedanih zaposlitev glede na glavno skupino poklicev

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2017/II

Poklici, za katere delodajalci ne najdejo ustreznih delavcev

Anketni podatki kažejo na precejšnja strukturna neskladja na trgu dela. V povprečju se je nekaj manj kot polovica (43,3 %) delodajalcev srečala s pomanjkanjem ustreznih kadrov. Velika podjetja se s pomanjkanjem ustreznih kandidatov srečujejo celo v 61 % primerov. Najvišji delež delodajalcev, ki se soočajo s težavami pri iskanju delavcev, je v naslednjih dejavnostih: gostinstvo (67,7 %), gradbeništvo (58,4 %), druge raznovrstne poslovne dejavnosti (55,5 %), promet in skladiščenje (53,9 %) in predelovalne dejavnosti (52,7 %). Pogosteje kot v povprečju se s težavami pri zaposlovanju srečujejo tudi delodajalci v zdravstvu in socialnem varstvu (45,1 %).

Delodajalci imajo pogosto težave z iskanjem kadra za poklice, ki so slabše plačani, fizično zahtevni in za katere je značilen neugoden delovni urnik. Poleg navedenega je razviden tudi problem iskanja kandidatov za tehnične poklice, za katere so potrebna poklicno specifična znanja in za katere je težko na hitro usposobiti nov kader, ki (še) nima ustreznih znanj in izkušenj.

Če se osredotočimo na spolno strukturo zaposlenih oz. iskalcev zaposlitve za prvih 20 poklicev, pri katerih imajo delodajalci najpogosteje težave z zaposlovanjem, vidimo, da so v to skupino (z določenimi izjemami, kot so kuharji, natakariji, prodajalci, čistilci itd.) umeščeni pretežno poklici, v katerih prevladuje moška delovna sila.

Poklici, pri katerih so imeli delodajalci najpogosteje težave pri iskanju ustreznih kadrov

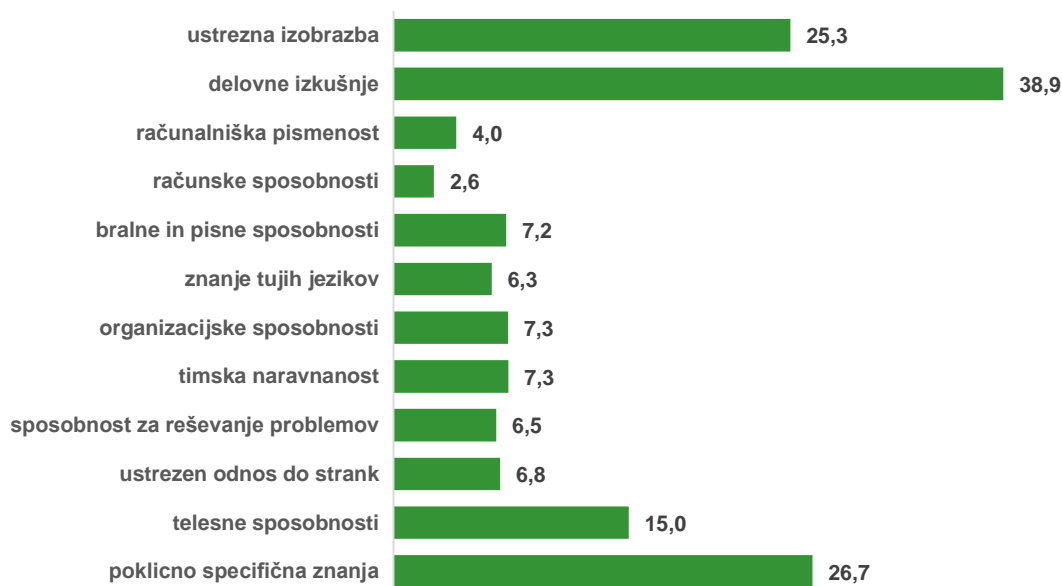
Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2017/II

Kompetence, ki so kandidatom najbolj primanjkovala

Delodajalci so opredelili razloge za težave pri zaposlovanju določenih poklicev. Med delodajalci, ki so navedli, da so imeli težave z zaposlovanjem kadrov iz določenih poklicev, jih je 36,6 % izpostavilo, da se na razpisano delovno mesto ni prijavil noben kandidat, 67,0 %² pa jih je navajalo različne pomanjkljivosti kandidatov, ki najpogosteje vključujejo pomanjkanje delovnih izkušenj (38,9 %), pomanjkanje poklicno specifičnih znanj (26,7 %) in neustreznost izobrazbe (25,3 %). Med splošnimi kompetencami, ki so primanjkovala kandidatom, so delodajalci najpogosteje izpostavili telesne sposobnosti, timsko naravnost in organizacijske sposobnosti.

² Skupni delež delodajalcev s težavami pri iskanju kadrov glede na to, ali je bil razlog neprijavljanje na delovna mesta ali primanjkljaji kandidatov, presega 100 %, ker ima lahko delodajalec za en poklic objavljenih več razpisov ter s tem pri iskanju kandidatov kombinacijo izkušnje neprijavljanja na delovno mesto in izkušnje pomanjkljivosti kandidatov.

Primanjkljaji kandidatov za prosta delovna mesta v primerih težav delodajalcev pri iskanju delavcev, v %

Vir: anketa Napovednik zaposlovanja 2017/II

Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja

Skoraj polovica delodajalcev (49,1 %), ki je imela težave z zaposlovanjem določenih kadrov, navaja, da je morala **podaljšati postopke zaposlovanja**, nekaj manj kot tretjina (32,5 %) **ni nikogar zaposlila**, dobra četrtina (26,2 %) je iskala **delavce v tujini**, petina (20,1 %) jih je z namenom blaženja težav pri iskanju novih kadrov **spremenila, razširila oz. omilila pogoje glede izobrazbe, izkušenj in drugih znanj**.

Podaljševanje postopkov zaposlovanja³ je najbolj razširjen učinek pomanjkanja ustreznega kadra, ki je še posebej izrazit v strokovnih, znanstvenih, tehničnih dejavnostih in izobraževanju. Posledica neustreznosti kandidatov v obliki odločitve delodajalcev, da ne bodo zaposlili nikogar, je najpogostejša med delodajalci javne uprave in obrambe, obvezne socialne varnosti, informacijske in komunikacijske dejavnosti in v dejavnosti gostinstva. Spremembo pogojev glede izobrazbe, izkušenj ter drugih znanj najpogosteje omenjajo delodajalci iz sektorja izobraževanja, predelovalnih dejavnosti ter drugih raznovrstnih dejavnosti. Najpogosteje delavce v tujini iščejo delodajalci iz dejavnosti prometa in skladiščenja ter gradbeništva. Višjo plačo oz. druge bonitete delodajalci ponudijo redko, še najpogosteje delodajalci iz gostinstva ter iz drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti. Najmanjše delavcev pri agencijah za zaposlovanje izpostavljajo večinoma delodajalci iz predelovalnih dejavnosti.

Vpliv pomanjkanja delavcev na poslovanje podjetij/organizacij

Pomanjkanje ustreznih kadrov je najpogosteje privedlo do **nadurnega dela**, ki so ga delodajalci s težavami pri zaposlovanju uporabili v 47,1 % primerov. Četrtna delodajalcev (25,1 %), ki je imela

³ Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na postopke zaposlovanja je prikazan po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

težave z iskanjem kandidatov za prosta delovna mesta, je problematiko iskanja ustreznega kadra reševala s prenašanjem dela na zunanje izvajalce (outsourcing). Petina delodajalcev (20,3 %) je za ta delovna mesta (pre)usposobila že zaposlene, podoben delež delodajalcev (20,2 %) je moral zavrniti naročila.

Nadurno delo⁴ najpogosteje uporabijo v dejavnosti javne uprave, obrambe, dejavnosti obvezne socialne varnosti ter zdravstva in socialnega varstva. Strategijo notranjega (pre)usposabljanja najpogosteje uporabijo v gostinstvu, medtem ko je prenašanje dela na zunanje izvajalce (outsourcing) najpogostejše v gradbeništvu. Zavračanje naročil je kot posledica pomanjkanja ustreznega kadra najpogostejše v dejavnostih gradbeništva ter prometa in skladiščenja. Zmanjšanje obsega proizvodnje ali storitev je najbolj pogosto za delodajalce iz dejavnosti prometa in skladiščenja, časovna odložitve načrtovane širitve pa za informacijske in komunikacijske dejavnosti.

Kar 39 % delodajalcev pričakuje, da bodo imeli v prihodnje težave pri iskanju delavcev. Tovrstna skrb je še posebej prisotna pri velikih delodajalcih z 250 ali več zaposlenimi (59,7 %). Težave pri iskanju delavcev v prihodnjih letih napoveduje tudi 38,3 % malih in 37,7 % srednje velikih delodajalcev.

⁴ Vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na poslovanje delodajalcev je opisan po dejavnostih delodajalcev, če se je v dejavnosti vsaj 50 delodajalcev opredelilo, kakšen je bil vpliv pomanjkanja ustreznih kandidatov na ta vidik.

Viri

Statistični urad RS (2017a): Bruto domači proizvod, Slovenija, 2. četrletje 2017. Dostopno na: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6898> (zadnji dostop 21. 11. 2017).

Statistični urad RS (2017b): Delovno aktivno prebivalstvo, Slovenija, september 2017. Dostopno na: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7076> (zadnji dostop 21. 11. 2017).

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj (2017): Jesenska napoved gospodarskih gibanj 2017. Dostopno na: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/napovedi/jesen/2017/JNGG_2017_publikacija2.pdf (zadnji dostop 21. 11. 2017).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (2017): Anketa Napovednik zaposlovanja 2017/II.